TATHMINI YA PAMOJA YA KAUNTI NDOGO YA KANDARA KIDATO CHA PILI

CHETI CHA KUHITIMU ELIMU YA SECONDARI

KISWAHILI

Oktoba /Novemba 2015

MWONGOZO WA KUSAHIHISHIA

UFAHAMU

a) lazima maisha yabadilike kwa kutegemea wakati na mwingiliano wa utamaduni.
(1x2=2)

b) Kwa kuzingatia utamaduni wa wahenga wao ambapo wazazi wao ndimo walimokulia
(alama 2)

c) i) Heshima kwa wakuu
ii) Bidii na ushirikiano
iii)Unyenyekevu
iv)Hadhi katika kila jambo
v) uaminifu (alama 2)

d) Kweli: wanayaamini kwa dhati yote wanayojifunza. (alama 2)

e) Walimu
Wahubiri
Majirani
Wanasiasa. (alama 2)

f) Wanapaswa kuchagua yale mazuri kutoka kwa utamaduni wa kiafrika na pia kutoka kwa usasa waliofuata. (alama 2)

g) Maovu
Tulivu, makini (alama 2)

h) Uiache mbachao kwa mswala upitao
Mwacha mila ni mutumwa. (alama 1)

MATUMIZI YA LUGHA

a) Silabi a-na- che-za
mufimu -a-na-chez-a (1x2=2)

b) Lea - Mlezi/kulea/ulezi/malezi
Hoji - kuhoji/mhojaji/1 (½ x4=2)

c) i) Hakuna na hakuwa uwezekano wa kupata pesa na hivyo hakuna uwezekano wa kununua shamba.
ii) Kuna uwezekano wa kupata pesa na hivyo kuwa na uwezekano wa kununua shamba.
1x2=2

d) Matumizi
1x1=1

e) Husikia la mwadini na la mteka maji msikitini. 1x2=2

f) Mkulima atakayelipwa fidia ni yuyu huyu.
1x2=2

g) nyama -i-zi
wema -u-u (½x 2=1)

h) Sauti ghuna hutetemesha nguzi za sauti wakati wa matarushi - mfano /z/
Sauti hafifu hazisababishi mtetemeko kwenye nyuzi za sauti wakati wa matamshi- mfano /s/. 1x2=2

i) i) Mfupi - kivumishi (r)
ii) Mfupi - kiwakilishi (w) (1x2=2)

j) Wanafunzi waliofika wamesajiliwa.
(alama 2)

k) Mama alimwambia juma kuwa shughuli yao ingewalizika siku iliyofuata. (½ xx=2)

l) Tulipofika hapo tulipomwacha hakuwepo au.
Tulipofika humo tulipomwacha hakuwepo au
Tulipofika huko tulikomwacha hakuweko
(1x2=2)

m) (i) Maji yote halinywewa na ndovu
(ii) Mtu huadhibiwa na Mungu kwa sababu ya dhambi. (2x1=2)

n) (i) Kufungia nambari za kuorodhesha (i) (ii)
(ii)Katika mahojiano na maandishi ya kitamthilia. (alama 2 × 1 = 2)
(iii) Kutoa maelezo zaidi

o) Kufa -kitenzi - jina
Uraibu -Nomino dhahania
Pombe -Nomino ya kawaida. (3x1=3)

p) Kirai ni neno au kifungu cha maneno ambacho hutoa taarifa fulani ambayo si kamili. Hakina muundo wa KN/KT.

(1x1=1)

q) yeye -huru

a (amefika) kiambata (2x1=2)

r) si - t ✓½

Alikuwa - Ts ✓½ (½ x4=2)

anataka - Ts ✓½

kununua - T ✓½

s) Posa - kupeleka ujumbe kuhusu ndoa (1)

poza -tuliza/fanya baridi. (1)

t) Vi✓janya vy✓ake vi✓lionza vi✓liponyeshewa

4x½=2)

v) wanaomkashifu mwenyezi Mungu wanalaaniwa. (1x2=2)

w) Baba anasoma kitabu -Mwalimu akadilie jibu la mwanafunzi. (alama 1)

ISIMU JAMII

a) Kuzungumza kwa haraka - mtu anaweza kutamka neno visivyo.

b) Kutoelewa lugha - watu wasioelewa lugha hawazingatii sheria na kanuni za lugha yenyewe.

c) Athali za lugha ya mama. Watu walioathilika na lugha zao za mama hutamka maneno ya lugha nyingine visivyo.

d) Kutumia lugha zaidi ya moja katika mawasiliano hivyo kukosa kuzingatia sheria/ kanuni za lugha.

e) Hali ya mtu. Mlevi au mtu aliyekasirika kwa mfano hutamka maneno visivyo na hazingatii sheria za lugha. (zozote 3)

Athari

Mawasiliano hutatizwa. Kilichokusudiwa mara nyhingine hutafsiriwa vibaya. ***alama 2***

FASIHI SIMULIZI

1. Nyimbo ni tungo za kishairi zenye mahadhi ya kupanda na kushuka. Kwa sauti muwala na kimapyu ya kimuuziki na huwasilishwa kwa kuimbwa.

(alama 2)

2. a) Wahusika - waimbaji na hadhira
   b) Muktadha - shughuli mfano jando/harusi/ siasa n.k
   c) Maudhui/lengo kusudi
   d) Wakati - mfano wa kuomboleza

kutala - alama 1

maelezo - alama 1 ***ALAMA 8***

USHAIRI

a) i) Lina beti tano

ii) Lina mishororo minne kila ubeti

iii)Lina kibwagizo

iv)Lina vipande viwili katika kila mshororo

v) Lina mkando wa 8,8 wa mizani

Zozote 4x1

b) Kubaronga/kubananga lugha - kubadilisha nafasi ya maneno katika sentensi - mf maneno musitukie badala ya musirukie maneno.

Inkisari - Kufupisha silabi ili kupata urari wa vina. Mfano nikwambie badala ya ninakwambia.

Tabdila - kubadili sauti mfano musirukie badala ya msirukie.

c) i) Musirukie *zozote 2 × 1*

ii) Maneno musirukie, wasemapo majabari.

Zozote 2x1

d) Kupigwa ***alama 1***